

**การจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย**
**Project-Based Experience by Parental Participation to Promote Problem
Solving Thinking Skills in Early Childhood Children**

สุทัตตา ศรีสุวรรณ^{1*}, ชไมมน ศรีสุรักษ์², ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์²
Sutatta Srisuwan^{1*}, Chamaimone Srisurak², Sirimas Kosanpipat²

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ (กลุ่มวิชาการจัดการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัย)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
202 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

¹Master of Education Program in Learning Manangement Science (Early Childhood Education
Learning Management Academic Group), Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University
202 Changphueak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
202 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย
² Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University
202 Changphueak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

รับบทความ: 13 มีนาคม 2568

ปรับปรุงบทความ: 28 ตุลาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 12 พฤศจิกายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัย จำนวน 21 คน อายุระหว่าง 4 – 5 ปี กำลังศึกษาชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 21 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการ

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

อีเมล: tian.sutatta@gmail.com

ทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เท่ากับ 85.53/96.03 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 และ 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ทักษะการคิดแก้ปัญหา เด็กปฐมวัย

Received: March 13, 2025

Revised: October 28, 2025

Accepted: November 12, 2025

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a manual for project-based learning experiences, in which parents participate to promote effective problem-solving skills in early childhood children, and 2) To compare the problem-solving skills of early childhood children before and after organizing project-based learning experiences. The sample group consisted of 21 early childhood children aged between 4 and 5 years who were studying in kindergarten 2, the first semester of the academic year 2024, at Chiang Mai Rajabhat University Demonstration School, Mae Hong Son Campus. It was obtained from a cluster random sampling of 21 people. The research instruments included 1) The experimental tools were a manual for project-based experiences with parental participation to promote problem-solving skills in early childhood children. and 2) The data collection tool was an assessment form before and after the project-based experience. The research findings revealed that: 1) The development manual for children's problem-solving skills had achieved an effectiveness of 85.53/96.03, which exceeded the standard criteria of 80/80, and 2) The comparison of problem-solving skills in early childhood children before and after the project-based experience showed a statistically significant difference at the 0.01 level.

Keywords

Project-based learning experiences, Problem-solving skills, Early childhood children

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทักษะการคิดแก้ปัญหาที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการขับเคลื่อนประเทศในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีและด้านสังคม แม้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ประเทศไทยยังคงประสบความท้าทายอีกหลายประการ ในการพัฒนาคนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านการคิดแก้ปัญหาเพื่อเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งพัฒนาได้ดีในช่วงอายุระดับปฐมวัย โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเด็กให้รู้จักคิดแบบเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อรู้จักการแก้ปัญหาและมีเหตุผล นอกจากนี้การมีทักษะการคิดจะนำไปสู่พัฒนาการด้านอื่น ๆ ช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวกับสังคมได้ แก้ปัญหาเป็นและสร้างความรู้ใหม่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, 1-3) จากที่กล่าวมาข้างต้น นักวิชาการศึกษาปฐมวัยต่างหาแนวทางของกิจกรรมที่จะส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย (ดวงพร อินทร์จักร และคณะ, 2564, 102-112) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญา มีทักษะทางการคิดแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกสิ่งที่สนใจ รวมถึงวิธีการที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับเด็ก และยอมรับในสิ่งที่เด็กตัดสินใจเพิ่มความมั่นใจในความคิดของเด็ก อีกทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามความคิดและวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของดิวอี้ (Dewey, 1983 อ้างถึงใน ภาวิดา บุญช่วย และคณะ, 2565, 178-189) ที่กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีผ่านประสบการณ์ตรงเด็กจะได้คิดมองเห็นปัญหา และสาเหตุของปัญหารวมถึงหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กแสดงทักษะการคิดแก้ปัญหา ได้ฝึกการสำรวจ สังเกต วางแผน และเลือกวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบของตนเอง โดยเตรียมพร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต ทั้งนี้การให้ผู้ปกครองเข้ามาส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อเกิดศักยภาพสูงสุดที่จะเป็นไปได้นั้นนอกจากที่ผู้ปกครองจะต้องตระหนักถึงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการ และการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แล้วยังต้องมีบทบาทสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาบริบทของสถานศึกษา พบปัญหาของรูปแบบการส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จากการปฏิบัติดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC วงรอบที่ 1 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2566 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน จะเห็นได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านสติปัญญา อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80 ถึงแม้ว่าจะผ่านเกณฑ์ แต่จากการปฏิบัติการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC ทางสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ได้มีนโยบายการสร้างนวัตกรรมที่ควรส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แต่ยังไม่มียุทธวิธีที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนา

สติปัญญา ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังต้องการพัฒนานวัตกรรมของการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจน และเป็นแนวทางการปฏิบัติที่เข้าใจง่าย มีแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ร่วมกันในสถานศึกษา ทั้งนี้การส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสภาพปัญหาดังกล่าว ยังมีการให้ความสำคัญและความต้องการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยนั้นสามารถแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และยังสามารถใช้ทักษะการแก้ปัญหาผนวกกับทักษะอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันแก้ปัญหากับทักษะเรื่องใกล้ตัว อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมความคิด และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยอย่างแท้จริง เพราะเด็กปฐมวัยในช่วงวัยนี้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการเล่น การสังเกต และการลงมือทำ ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมจากทั้งโรงเรียนและครอบครัวอย่างสอดคล้องกัน ผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่กับเด็กมากที่สุด มีความเข้าใจพื้นฐานทางอารมณ์ ความสนใจ และบริบทชีวิตของเด็ก การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา จึงช่วยให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับศักยภาพของเด็กมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้านและโรงเรียนจะได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยทำวิจัย เรื่องการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ขั้นตอน 6 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ระยะที่ 2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 3.1 ศึกษาบริบทตำบลปางหมู ระยะที่ 3.2 ระดมสมองพัฒนาโครงการ ระยะที่ 4 พัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 5 รวบรวมสรุปโครงการ และนำเสนอโครงการ ระยะที่ 6 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยทั้งหมดมาจากคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม

บททวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

1. ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

จุฬินทิพา นพคุณ (2563, 1-15) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ สืบค้นข้อมูลจากสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างลุ่มลึก ทำให้เด็กรู้จักการค้นคว้า ตั้งคำถาม คิดแก้ปัญหา ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยครูเป็น ผู้เรียนรู้ร่วมกับเด็ก ยอมรับในความคิดเห็น และสามารถบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

สมฤทัย กำจัดภัย และคณะ (2565, 25-36) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเกิดจากพื้นฐานปรัชญาพัฒนานิยมที่เน้นให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำและได้ประสบการณ์จริงเป็นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กสนใจ ด้วยการสืบค้นหาคำตอบ โดยการลงมือปฏิบัติ และหาประสบการณ์จากปรากฏการณ์จริงด้วยตนเอง

Helm and Katz (2001, 35-100) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงการเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์จริงและสิ่งที่ตนสนใจ เด็กไม่ได้เป็นเพียงผู้ฟัง แต่เป็น ผู้ร่วมสร้างความรู้โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การเลือกหัวข้อที่สนใจ การวางแผนกิจกรรม การสำรวจและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสรุปผล จนถึงการนำเสนอผลงานของตนเอง

จากความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และสืบค้นข้อมูลจากความสนใจของตนเองอย่างลึกซึ้ง ทำให้เด็กฝึกตั้งคำถาม คิดแก้ปัญหา ร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กมีบทบาทเป็นผู้ร่วมสร้างความรู้ตั้งแต่การเลือกหัวข้อ วางแผนกิจกรรม สำรวจและรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สรุปผล จนถึงการนำเสนอผลงาน ครูทำหน้าที่เป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับเด็ก ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และสามารถบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้สอดคล้องกัน นำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

จิรัฐิกานต์ ช่วงชัยชนะ และ เมธาวิ โชติชัยพงศ์ (2568, 157-171) ได้กล่าวว่า การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน การอบรมเลี้ยงดู การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ที่บ้าน การร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

Epstein (1995, 701-712) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางการศึกษา โดยมาจากการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง การติดต่อสื่อสารจากโรงเรียนถึงบ้านและจากบ้านถึงโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดตั้ง การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

สุนันทา ซาอูร์มย์ และ โสภณ เพ็ชรพวง (2566, 189-199) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผน การกำหนดจุดหมายของการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษาของเด็กเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กกับชุมชน และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับสถานศึกษา เช่น การใช้ระบบ Line, โทรศัพท์, และเพจ Facebook ของสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดระหว่างเด็ก ครู และผู้ปกครอง

3. ทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

ในทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไว้สอดคล้องกัน นำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ฐิติรัตน์ รอดทอง และคณะ (2567, 34-52) ได้กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์นำไปสู่กิจกรรมประจำวันหรือการเรียนรู้ต่าง ๆ ต้องอาศัยการคิดพิจารณาถึงแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

บุญยณัฐ บัวราช และคณะ (2567, 410-421) ได้กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิดโดยอาศัยความรู้ประสบการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการการคิดแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทำงานทางสมอง ซึ่งเกิดจากการคิดไตร่ตรองหาเหตุผล เป็นการทำงานอย่างเป็นระบบของสมอง การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสจากสิ่งที่เกิดขึ้น นำมาวิเคราะห์คิดหาเหตุผลเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนรู้ การคิดแก้ปัญหามีลำดับขั้นตอน

Magdalena et al. (2023, 78-82) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ประกอบด้วยการระบุปัญหา การวิเคราะห์สถานการณ์ การหาแนวทางแก้ไข การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การนำแนวทางแก้ไขไปปฏิบัติ และการประเมินผล

จากความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การคิดแก้ปัญหาเป็นกระบวนการสำคัญที่มีบทบาททั้งในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ โดยเป็นกระบวนการทางสมองที่อาศัยเหตุผล ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อพิจารณาแนวทางในการจัดการกับปัญหาอย่างเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่การรับรู้และวิเคราะห์สถานการณ์ สังเคราะห์ข้อมูลจนเกิดความคิดรวบยอด การระบุปัญหาค้นหาและเลือกแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม นำไปปฏิบัติ และประเมินผล ซึ่งช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นทักษะทางปัญญาที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

4.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ดิวอี้ (Dewey, 1971 as cited in Guilford, 1971) เห็นว่ากระบวนการคิดแก้ปัญหาควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นเตรียมการ (Preparation) หมายถึง ขั้นในการตั้งปัญหาหรือค้นคว้าปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้นคืออะไร
- 2) ขั้นในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) หมายถึง ขั้นในการพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้าง ที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา หรือสิ่งใดที่ไม่ใช่สาเหตุสำคัญของปัญหา
- 3) ขั้นในการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) หมายถึง การหาวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงสาเหตุของปัญหา แล้วออกมาในรูปแบบของวิธีการผลสุดท้ายจะได้ผลลัพธ์ออกมา
- 4) ขั้นตรวจสอบผล (Verification) หมายถึง ขั้นในการนำเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการนำเสนอวิธีแก้ปัญหา ถ้าพบว่าผลลัพธ์นั้นยังไม่ได้ผลถูกต้องก็มีการนำเสนอ วิธีแก้ปัญหาใหม่จนกว่าจะได้วิธีการที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุด
- 5) ขั้นในการนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) หมายถึง การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสข้างหน้า เมื่อพบเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับปัญหาที่เคยพบเห็นมาแล้ว

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

พรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2563, 15-18) ได้กล่าวว่า ลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา 4 ขั้นของเพียเจต์ได้ดังนี้

- 1) ระยะแก้ปัญหาด้วยการกระทำ (Sensor motor Stage) พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่ แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หูตา จมูก ปาก ผิวหนัง เด็กมักจะหยิบจับวัตถุมาลูบมา คลำ อม หรือเคาะ เป็นต้น ในขั้นนี้ความคิดความเข้าใจของเด็กจะก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น สามารถค้นหาวัตถุที่เปลี่ยนไป ตลอดจนสามารถจะสื่อสารโดยใช้ภาษาได้เด็กในวัยนี้มักจะทำซ้ำบ่อย ๆ เป็นการเลียนแบบพยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างมีจุดหมายและสามารถแก้ปัญหา โดยการเปลี่ยนวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแต่ความสามารถในการคิดวางแผนของเด็กยังอยู่ในขีดจำกัด
- 2) ระยะแก้ปัญหาด้วยการรับรู้และยังไม่รู้จักเหตุผล (Preoperational Stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-7 ขวบ เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้นสามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่า มาเป็นเหตุผลเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่ เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือ ถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของคนอื่น ความคิดและเหตุผลของเขาจึงไม่ค่อยถูกต้องกับความจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ยังอยู่ในระดับเบื้องต้นส่วนในช่วงที่ 2 ของระยะนี้อยู่ในช่วงอายุประมาณ 4 – 7 ขวบ เด็กจะมีความคิดเกี่ยวกับจำนวนตัวเลข เริ่มพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์แต่ยังไม่แจ่มชัด รู้จักแบ่งพวกแบ่งชั้นแต่ยังคิดหรือตัดสินใจผลกระทบบ้างต่าง ๆ จากสิ่งที่เห็นภายนอกเท่านั้น
- 3) ระยะแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 7-11 ปีเป็นระยะที่เด็กเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดีขึ้นเพราะเด็กเริ่มลดความคิดยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มเอาเหตุผลรอบ ๆ ตัวมาคิดประกอบในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เขามี

ความสามารถในการคิดย้อนทวนกลับได้และยังมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ (Conversation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เด็กสามารถคิดได้ว่าสสารที่เท่ากันจะยังคงเท่ากัน ทั้งด้านน้ำหนัก ปริมาณและปริมาตร ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนรูปร่างสถานะแล้วก็ตาม

4) ระยะแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม (Formal Operation Stage) เด็กอยู่ในช่วงอายุ 11 ขวบขึ้นไป หรืออยู่ในวัยรุ่นขั้นนี้จะเป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็ก เพียเจต์ เชื่อว่าความคิดความเข้าใจของเด็กในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่สมบูรณ์ที่สุด คือ เด็กสามารถจะทำได้ แม้สิ่งนั้นไม่ปรากฏให้เด็กเห็น ความสามารถตั้งสมมติฐานและพิสูจน์ได้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยมีการคิดก่อนแก้ สามารถเข้าใจสูตรหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ดี

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กจะสร้างความเข้าใจและทักษะใหม่ ๆ จากประสบการณ์และการสื่อสาร โดยการใช้ประสบการณ์เหล่านั้นในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์เด็กเอง การเรียนรู้ผ่านการเล่นช่วยให้เด็กฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยการใช้เกมและกิจกรรมการเล่นเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา และเด็กได้เรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาจริงหรือสร้างสถานการณ์ที่ต้องการคิดแก้ปัญหา โดยการใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เจอ

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

การดำเนินการวิจัย ครั้งนี้เป็นงานวิจัย กึ่งทดลอง (Quasi – experimental Research) โดยการใช้การทดสอบก่อนและหลัง การทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนนักเรียน 83 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 4 – 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนนักเรียน 21 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 2 – 7 สัปดาห์ละ 5 วัน รวมเวลา 15 ชั่วโมง 30 นาที

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแบบสถานการณ์ (Situational pre-test)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบบสถานการณ์ (Situational pre-test – posttest) มีรายละเอียดดังนี้

1) ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แบบประเมินความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง โดยใช้แบบประเมินความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแบบสถานการณ์ (Situational pre-test)

2) แบ่งกลุ่มจากคะแนนแบบประเมินความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแบบสถานการณ์ (Situational pre-test) ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ ระดับคะแนน 0 – 3 คะแนนเป็นกลุ่มที่ควรพัฒนา ระดับคะแนน 3 – 6 คะแนนเป็นกลุ่มปานกลาง ระดับคะแนน 6 – 9 คะแนนเป็นกลุ่มเก่ง เพื่อความสะดวกในการแบ่งกลุ่มแบบคละเด็กที่มีระดับคะแนนแตกต่างกัน

3) ดำเนินการโดยใช้คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย จำนวน 8 สัปดาห์ โดยประเมินก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 จัดกิจกรรม สัปดาห์ที่ 2 – 7 สัปดาห์ละ 5 วัน รวมเวลา 15 ชั่วโมง 30 นาที และประเมินหลังการจัดกิจกรรม ในสัปดาห์ที่ 8 ในระหว่างสอน และใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

4) หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แบบประเมินความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง โดยใช้แบบประเมินความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแบบสถานการณ์ (Situational posttest)

5) วิเคราะห์อภิปรายผลข้อมูลจากคะแนนด้วยวิธีการทางสถิติ (pre-test – posttest)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – experimental Research) รูปแบบการวิจัยใช้การทดสอบก่อนและหลังทดลอง (One Group Pre - test /Post - test Design) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการทดลอง

1) ความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2) สถิติที่ใช้หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α - Coefficient) ด้วยวิธีของ Cronbach

3) หาประสิทธิภาพของนวัตกรรม E_1/E_2

4.2 การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test (Dependent Sample)

ผลการวิจัย (Results)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ตอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ

ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากการประเมินประสิทธิภาพคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E ₁)	21	105	1,886	3.05	85.53
หลังเรียน (E ₂)		6	118	5.62	93.65

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ พบว่ามีประสิทธิภาพระดับ E₁/ E₂ เท่ากับ 85.53/93.65 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่กำหนด 80/80 สรุปได้ว่า คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1 คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้มีความมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ตารางที่ 2

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลัง (Pre-test-Posttest) การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	sig
ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย (Pre-test)	21	3.05	0.80	9.93	.00*
หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย (Posttest)	21	5.62	0.50		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย (Pre-test - Posttest) วิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าเด็กปฐมวัยนักเรียนชายและหญิงอายุระหว่าง 4 – 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 21 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเท่ากับ 3.05 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการเท่ากับ 5.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยคะแนนหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ 2 ข้อดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพ

ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 85.53/93.65 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 สามารถอภิปรายผลได้ว่า เนื่องจากในการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบ

โครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 6 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ระยะที่ 2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 3.1 ศึกษาบริบทตำบลปางหมู ระยะที่ 3.2 ระดมสมองพัฒนาโครงการ ระยะที่ 4 พัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 5 รวบรวมสรุปโครงการ และนำเสนอโครงการ ระยะที่ 6 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

ประกอบกับในขั้นตอนการจัดประสบการณ์ฯ มีกระบวนการที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เชื่อมโยงการเรียนรู้กับชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เช่น ระบบ Line โทรศัพท์ และ เพจ Facebook ของสถานศึกษาเป็นต้น ที่เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และค้นคว้าอย่างลึกซึ้งจากเรื่องที่เด็กสนใจร่วมกับผู้ปกครองที่บ้านด้วย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจได้มากขึ้น ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้ร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้โครงการในสถานศึกษา และส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข เพื่อหาคำตอบจากคำถามที่เด็กร่วมกันคิดด้วยกับเพื่อน โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้คิด ร่วมกันคิดกับครู โดยเด็กจะสามารถตัดสินใจเลือก และดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำโครงการร่วมกันอันเป็นผลมาจากความสนใจและความท้าทายของโครงการ สอดคล้องกับ สมสุตา มัธยมจันทร์ (2563, 186-200) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้ในเรื่องที่สนใจรวมถึงส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก การเรียนรู้แบบโครงการมุ่งเน้นเด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ และปิยาพัชร สาวีสัย และคณะ (2568, 1-18) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเป็นการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจและ หาแนวทางในการแก้ปัญหา ร่วมกัน กิจกรรมส่วนใหญ่เน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กได้ ออกสำรวจสืบค้นข้อมูล ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้แนวทาง วิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการ แก้ปัญหาในแบบฉบับของตนเอง รวมถึงแก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่ม

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยหลังการใช้คู่มือการจัดประสบการณ์โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการ

ขั้นตอนการใช้คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ขั้นตอน 6 ระยะ จำนวน 8 สัปดาห์ มีรายละเอียดผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบบสถานการณ์ (Situational pre-test)

ระยะที่ 2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่1 ครูนัดประชุมผู้ปกครองในห้องเรียนเพื่อชี้แจงกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบ โครงการให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ณ โรงเรียนสาธิตฯ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ขั้นที่2 ครูแจกคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้ผู้ปกครองได้รับทราบในเนื้อหา ของกิจกรรม และ ขั้นที่3 สร้างสื่อสารสนเทศที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วม 2 ทางทั้ง Onsite และ Online

ระยะที่ 3 เริ่มต้นโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะได้แก่ ระยะที่ 3.1 ศึกษาบริบทในชุมชน และระยะที่ 3.2 ระดมสมองพัฒนาโครงการ “กำหนดหัวข้อที่จะศึกษา”

ระยะที่ 4 พัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม “ค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ” จากการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง “ถั่วลายเสือ” พบว่า เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในทุกขั้นตอนของ กระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การเลือกหัวข้อ การตั้งคำถาม การสำรวจค้นคว้า ไปจนถึงการสรุปและนำเสนอ ผลงาน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดริเริ่มและ ความสามารถเฉพาะตน ขณะเดียวกันผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมทั้งทางด้านข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็น รูปธรรมอย่างชัดเจน

ระยะที่ 5 รวบรวมสรุปโครงการ และนำเสนอโครงการ “การจัดนิทรรศการ”

ระยะที่ 6 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบบสถานการณ์ (Situational posttest) ทั้ง 6 ระยะ ใช้เวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์ แสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ระยะที่ 1 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแบบสถานการณ์ (Situational pre-test)

ระยะที่ 2 ครูนัดผู้ปกครองเพื่อชี้แจงกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้ผู้ปกครองได้รับทราบ

ระยะที่ 3 เริ่มต้นโครงการ ทักษะศึกษาบริบทชุมชนของตำบลปางหมู เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรง

ระยะที่ 3.1 สำรวจในชุมชนตำบลปางหมู เด็กสังเกตสินค้าในชุมชนตำบลปางหมูมีสินค้าอะไรที่น่าสนใจ

ระยะที่ 3.2 ครูสนทนากับเด็กเพื่อให้ได้กระตมสมองแสดงความคิดเห็น

ระยะที่ 4 เป็นการพัฒนาโครงการ

ระยะที่ 5 รวบรวมสรุปโครงการ และนำเสนอโครงการ

ระยะที่ 6 แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแบบสถานการณ์ (Situational Posttest)

ภาพที่ 1: ตัวอย่างการใช้คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า การใช้คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 6 ระยะ ได้แก่ การประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การเริ่มต้นโครงการ ศึกษาบริบทและระดมสมองพัฒนาโครงการ การพัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม การรวบรวมสรุปและนำเสนอผลงาน และการประเมินทักษะของเด็กในตอนท้าย เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลอง สังเกต และใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ภายใต้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (1998, 701-712) และ Brandt (1979, 5-93) ที่เน้นความสำคัญของความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก รวมถึง Helm et al. (1998, 35-100) ที่ชี้ว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการควรประกอบด้วยระยะเริ่มต้น ระหว่างโครงการ และสรุปโครงการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติยาพร นันทอง และ รุ่งลาวัลย์ ละอานา (2567, 42-55) ผู้ปกครองใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาร่วมกัน หลังจากที่ได้รับรู้การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนเสร็จสิ้นครบทุกแผน เด็กสามารถแสดงความสามารถคิดแก้ปัญหาตามความคิดของกลุ่ม โดยยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มแก้ปัญหาตามสถานการณ์

สรุป (Conclusion)

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ได้ดังนี้

1) ผลการพัฒนาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ $E_1 = 85.53$ $E_2 = 93.65$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่กำหนด 80/80

2) สรุปผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปใช้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป รายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ก่อนนำไปใช้ครูปฐมวัยหรือผู้ที่สนใจควรศึกษาคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการไปใช้จริงในห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหการจัดกิจกรรมให้ครบถ้วนกระบวนการตามขั้นตอนโดยให้เด็กมีส่วนร่วมตั้งแต่การตั้งคำถาม วางแผน สืบหาข้อมูล ลงมือทำ และสรุปผล

2) ครูปฐมวัยหรือผู้ที่สนใจนำคู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สนับสนุนการจัดกิจกรรมแบบโครงการในหลักสูตรระดับปฐมวัย และจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น เช่น วัสดุอุปกรณ์ พื้นที่การเรียนรู้ และเวลาสำหรับการจัดกิจกรรม

3) ครูหรือผู้สนใจสามารถเพิ่มเติมในกระบวนการขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยให้ผู้มีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรทำวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในเด็กพิเศษ

2) ควรทำวิจัยการใช้คู่มือการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านภาษา

3) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในระดับชั้นที่สูงขึ้น เช่น ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.

กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). คู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จิรัฐิกานต์ ช่างชัยชนะ และ เมธาวี โชติชัยพงศ์. (2568). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ ของนักเรียนโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 16(1), 157-171. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/274523>

จุฬินทิพา นพคุณ. (2563). การสอนแบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย: กรณีศึกษาโรงเรียนหนานไฮ เมืองไทเป ประเทศไต้หวัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(1), 1-15. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/244156>

ฐิติรัตน์ รอดทอง, ชลธิชา แก้วมี, พรณิชา ชาทะพันธุ์, และ เพชรวัลย์ ธีระวัฒน์พงศ์. (2567). ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์*, 42(2), 34-52. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/267874>

ดวงพร อินทร์จักร, นนทชนนปภพ ปาลินทร, ศันสนีย์ บุญเฉลียว, และ ปิยาณี สมบุรุษทรัพย์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านนาคำน้อย 2 อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 102-112. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/248618/>

- นิตยาพร นันทอง และรุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา. (2567). การจัดกิจกรรมการสร้างความร่วมมือของผู้ปกครองโดยใช้สารนิทัศน์ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(1), 42–55. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/268171>
- บุญณัฐ บัวราช, บิลกิส สุนทรพงษ์, และ เดชกุล มัทวานุกูล. (2567). Unplugged Coding: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 10(2), 410–421. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/view/274561/186433>
- ปิยาพัชร สาวีสัย, ปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร และ ชลาธิป สมานิติโต. (2568). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อทักษะการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบในเด็กปฐมวัย. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(1), 1–18. <https://doi.org/10.60027/iarj.2025.279844>
- ภาวิดา บุญช่วย, อรพรรณ บุตรกตัญญู และ ชลาธิป สมานิติโต. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุสร้างสรรค์ประกอบวรรณกรรม. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารศึกษา*, 5(15), 178–189. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/etcedumsujournal/article/view/256626/173535>
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2563). *จิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://search-library.spu.ac.th/bib/196083?utm_source=chatgpt.com
- สุนันทา ซาอูร์มย์ และ โสภณ เพ็ชรพวง. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(7), 189–199. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/270741>
- สมสุตา มัธยมจันทร์. (2563). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(2), 186–200. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/13095>
- สมฤทัย กำจัดภัย, นนทชนนปภพ ปาลินทร, และ วิชาญ ไทยแท้. (2565). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ด้านการสังเกตการสื่อสารความหมาย ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3. *วารสารพุทธศาสตร์ มจร.อุบลราชธานี*, 4(1), 25–36. <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JOB2025/article/view/3902>
- Brandt, R. S. (Ed.). (1979). *Partners: Parents & Schools*. ERIC Clearinghouse on Early Childhood Education. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED177700.pdf>
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York. https://philpapers.org/rec/DEWEAE-2?utm_source=chatgpt.com

- Epstein, J. L. (1995). School/Family/Community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701-712.
- Epstein, J. L. (1998). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780429494673>
- Guilford, J. P., & Hoepfner, R. (1971). *The analysis of intelligence*. McGraw-Hill, 125–127. https://books.google.co.th/books/about/The_Analysis_of_Intelligence.html?id=7JpAvwEACAAJ&redir_esc=y
- Helm, J., Beneke, S., & Steinheimer, K. (1998). *Windows on learning: Documenting young children's work*. New York: Teacher's College Press, 39, 35-100. <https://www.tcpress.com/windows-on-learning-9780807747865>
- Helm, J. H., & Katz, L. G. (2001). *Young investigators: The project approach in the early years*. Teachers College Press.
- Magdalena, I., Fadhillahwati, N. F., Amalia, R., & Farhana, S. (2023). *Improving Mathematics Learning Outcomes Through Problem Based Learning (PBL) Learning Model For 4th Grade Students*. *Romeo Review of Multidisciplinary Education culture and Pedagogy*, 2(2), 78-82. <https://doi.org/10.55047/romeo.v2i2.692>